

УДК 372.854/57/377.36:614

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ І ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КРИВОРІЖЖЯ

Квітко Максим^{1,2}, Могір Світлана³, Нехлюда Людмила¹,

Карабанова Олена¹, Геночкіна Анастасія¹

¹*Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна*

²*Еколого-краєзнавчий гурток КПНЗ «ЦДЮТ «Гармонія»*

³*Криворізька загальноосвітня Школа I-III ступеня №108, м. Кривий Ріг,*

Україна

Розглянуто актуальність питань проблем екології, безпеки екосистем Криворізького регіону, доцільність та необхідність використання моніторингу екологічно змінених лісових культурфітоценозів. Об'єктом дослідження була робота навчального закладу № 108 м. Кривого Рога, підлітків з еколого-краєзнавчого гуртка ЦДЮТ «Гармонія» та студентів природничого факультету I – III курсів Криворізького державного педагогічного університету. Дослідження по впровадженню освітньо-виховної програми з екологічного виховання та екологічної культури проведені на базі 7-11 класів.

Ключові слова: Криворіжжя, екологічні проблеми, екологічна безпека, екологічне виховання.

ASPECTS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION AND ENVIRONMENTAL SAFETY FORMATION IN KRYVYI RIH EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Kvitko Maxim^{1,2}, Mogir Svetlana³, Nekhlyuda Lyudmila¹, Karabanova Elena¹,

Genochkina Anastasia¹

¹*Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine*

²*Center for Child and Youth Creativity “Garmoniya”, Kryvyi Rih, Ukraine*

³*Kryvyi Rih Secondary School of I-III degree №108, Kryvyi Rih, Ukraine*

The study examines topical issues and problems of Ecology and ecosystem safety in the Kryvyi Rih region. We present the expediency and necessity of monitoring ecologically changed artificial woody plantations. The work of the following educational establishments as Kryvyi Rih Secondary School №108 I-III degree, ecological and naturalistic circle of the Center for Child and Youth Creativity “Garmoniya” and the Faculty of Natural Sciences at the Kryvyi Rih State Pedagogical University was chosen as the object for research. The research on the implementation

of an educational program on environmental education and culture was conducted for students from 7th to 11th grades.

Key words: Kryvyi Rih region, environmental problems, environmental safety, environmental education.

Постановка проблеми. Суспільство постійно стикається з проявами негативного ставлення до природного навколишнього середовища, як у дорослому, так і дитячому віці. Ми можемо спостерігати такі прояви в усіх сферах життєдіяльності. Негативне ставлення до природи рідного краю є центром уваги та вивчення дослідників багатьох напрямків освіти. В більшості випадків, погляди на причини цієї поведінки є різними [1, 2, 3]. Агресивне ставлення до природи, суттєвою рисою якою є загроза життю, здоров'ю та самоствердження молоді, завжди привертала до себе увагу практиків і теоретиків та залишається предметом постійних дискусій. Тому дослідження агресивної поведінки до природи і досі є актуальним об'єктом дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. У цьому контексті в напрямку екологічної безпеки особливої актуальності набувають дослідження, спрямовані на пошук засобів виховання молоді для зменшення проявів агресії до природи у підлітків та покращення ставлення громадськості до природних та штучно створених екосистем. Результати цих досліджень, у свою чергу, можуть бути використані з метою попередження злочинності проти природних об'єктів, екологічних правопорушень та збереження природних ресурсів території проживання [4, 5, 6, 7, 8].

Під агресією до природи ми розуміємо усвідомлені дії, що заподіюють чи мають намір завдати шкоди об'єкту екосистеми природного чи штучно створеного походження. Ідея умисного заподіяння шкоди об'єкту екосистеми присутня практично у більшості випадків свідомо чи несвідомо.

Багатофакторний підхід до аналізу причин агресивної поведінки до природи є найбільш доцільним і науково виправданим. Особливої актуальності, на нашу думку, набуває необхідність дослідження агресивності до природного середовища та її проявів у підлітковому віці. Цей період розвитку є найбільш

сенситивним у плані вибору об'єкта прояву агресії.

Це дослідження є актуальним на даний момент, оскільки багато молодих людей піддаються негативному впливу соціальних та економічних чинників, котрі знижують рівень свідомості з питань екологічної безпеки та безпеки громадської життєдіяльності.

Мета роботи – визначити особливості агресивної поведінки підлітків до природного середовища в сучасних умовах, дослідити особливості агресії у підлітків за допомогою тестів.

Об'єктом дослідження була робота навчального закладу № 108 м. Кривого Рога, підлітків з еколого-краєзнавчого гуртка ЦДЮТ «Гармонія» та студентів природничого факультету I – III курсів Криворізького державного педагогічного університету. Дослідження по впровадженню освітньо-виховної програми з екологічного виховання та екологічної культури проведені на базі 7-11 класів. Методами дослідження були анкетування, співбесіди, тестування. Загальна кількість опитуваних дорівнює 115 осіб різних вікових груп.

Виклад основного матеріалу (результатів) дослідження. В процесі проведеного моніторингового дослідження та виховної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі середньої освіти №108 по формуванню екологічної культури для учнів 7 -11 класів було поставлене завдання, яке полягало у наступному: сприяти розумінню суті проблем екології регіону досліджень, підготуватися до самостійного вибору своєї світоглядної позиції, розвивати вміння вирішувати проблеми, визначитися з громадянською позицією щодо проблеми відповідального ставлення до людства й середовища його перебування. Також, завдання наших досліджень полягало в тому, щоб за допомогою студентів I – III курсів визначити рівень обізнаності молоді з проблем екології міста та рівня розвитку екологічної свідомості населення.

Після проведення анкетування серед молоді різних вікових груп виявилось, що більшість з них вважають причинами екологічних проблем Криворізького регіону гірничо-збагачувальні комбінати та фабрики нашого міста. Основними регулюючими факторами свідомого відношення до

екологічних питань, котрі впливають на життя в Кривому Розі, за думкою опитуваних, є погіршення стану довкілля та проблема утилізації побутових відходів. На думку 26,04% опитуваних, наслідком екологічного впливу проблем будуть зміни в кліматі регіону, а 19,15% вважають, що безвідповідальність громадськості до використання природних ресурсів є одним із факторів погіршення стану навколишнього середовища.

За результатами опитування 68,18% респондентів дотримуються думки, що забруднення атмосфери посилюється через вирубку та знищення лісозахисних смуг і рекреаційно-паркових зон у нашому регіоні. Майже 22,11% вважають, що зменшення кількості дерев спричинить деградацію ґрунтів, а 11,95% відмічають погіршення стану фауни. На запитання, чи відчувається у Криворізькому регіоні нестача якісної питної води, відповідачі відповіли «так» - 54,61%, відповіли «ні» - 45,41%.

Підприємства промислової галузі, які утворюють велику кількість шкідливих хімічно небезпечних речовин, згідно думки більшості опитуваних, є найбільшими забруднювачами оточуючого середовища. Найбільш небезпечними об'єктами регіону, на думку молоді, є хімічні підприємства (48,42% відповідей), металургійні підприємства (26,09%) та транспортні засоби – (15,14%).

Розлади нервової та імунної систем в результаті погіршення екологічного становища нашого міста є найпоширенішими скаргами серед молоді. Встановлено, що 65,24% опитуваних не відмічають ускладнень зі здоров'ям, пов'язаних з погіршенням екологічної ситуації, але 33,02% скаржаться на слабкий імунітет, хвороби серця, та головний біль.

На нашу думку, агресивна поведінка молоді до природного середовища і соціальних груп підсилюється внаслідок несприятливих екологічних умов проживання та негативних відносин з оточуючим природним середовищем. Агресивна молодь втрачає навички спілкування з природним середовищем і має ресурсоспоживацький характер. Конфронтація до природного оточення невмотивовано проявляється у поширенні побутового сміття та утворенні

стихійних сміттєзвалищ. Тривалі конфлікти й взаємна емоційна ворожість викликають вербальну агресію підлітків та молоді до тварин або рослин. Підлітки одержують відомості про агресивне поведіння також із спілкування з однолітками. Вони вчаться вести себе агресивно, спостерігаючи за поведінкою інших підлітків, що породжує суспільну екологічно небезпечну поведінку.

На основі проведеної роботи було розроблено і запропоновано до впровадження комплекс заходів. Завдання для вчителів загальноосвітнього навчального закладу № 108, керівників гуртків екологічного краєзнавства та майбутніх випускників природознавчих дисциплін полягало у формуванні цілісного уявлення у школярів 7-11 класів про природне й соціальне оточення як середовище перебування й життєдіяльності людини «Земля - наш дім», виховання ціннісних орієнтацій.

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Отже, програма розвитку закладу № 108 через гурткову роботу Екологічного краєзнавства сприяє покращенню обізнаності школярів та їх батьків з проблем ресурсозбереження і природокористування міста. Агресивне ставлення до природного середовища рідного краю обумовлене загостренням екологічних проблем навколишнього середовища.

Список використаної літератури

1. Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: Підручник. – К., 1995. – 304 с.
2. Походенко С.В. Особливості соціалізації підлітків у мікросередовищі. Проблеми соціалізації сучасних підлітків. --Запоріжжя. --1998. -- С.6-56.
3. Шулигіна Р. А. Формування культури спілкування старшокласників у виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів : дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Київський міський педагогічний ун-т ім. Б.Д.Грінченка. — К., 2007. — 225 с.
4. Мойсеєва О. Агресія підлітків: причини виникнення та можливості психокорекції / О. Мойсеєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.naiu.kiev.ua/psychped/images/documents/vypusk-1-2015/ua/16.pdf>
5. Безпека життєдіяльності / Під ред. Я. Бедрія – Львів: Видавнича фірма “Афіша”, 1998 – 59 с.
6. Кушнір Н. І. «Від екології душі – до екології природи (екологічне виховання учнів)»//Н.І. Кушнір// Біологія – 2010 -№ 4., С. 25
7. Крисак А.А. Екологічне виховання молоді, Біологія – 2009 №16-18., С.44-51
8. Лысый А.Е. Экологические и социальные проблемы и пути оздоровления крупного промышленного региона (на примере Криворожского железорудного бассейна) / А.Е. Лысый, С.А. Рыженко, И.П. Козятин. – Кривой Рог: Этуд Сервис, 2007. – 428 с.

